

Truškopības nozares analīze

Eksperta ziņojums

2011. gads

Sagatavoja LSAB ”Trusis un citi”
valdes priekšsēdētājas vietniece Mirdza Siliņa

SATURS

Truškopības nozares vispārējā informācija	2
Truškopju sadarbība ar valsts institūcijām.....	8
Kopsavilkums. Nozares problēmas un to risinājumi.	10

Truškopības nozares vispārējā informācija

Netradicionālās lauksaimniecības nozares- konkrēti truškopības mērķis ir iegūt pēc iespējas vairāk un labāku produkciju- pamatā augstvērtīgu gaļu. Pat neizmantojot sabiezināto pārošanu, no 3,5 metieniem gadā ar katrā vidēji 6,5 atšķirtiem trusēniem, realizējot tos gaļai 3-4 mēnešu vecumā ar 3-4 kg dzīvmasu pie kautiznākuma 56%, **no vienas trušu mātes gadā iespējams iegūt vismaz 44,59 kg gaļas.**

Un tas nav mazsvarīgi. Šā mērķa sasniegšanai nepieciešams mērķtiecīgs selekcijas darbs ciltsdarba speciālistu uzraudzībā ar Latvijas apstākļiem piemērotākajām trušu šķirnēm.

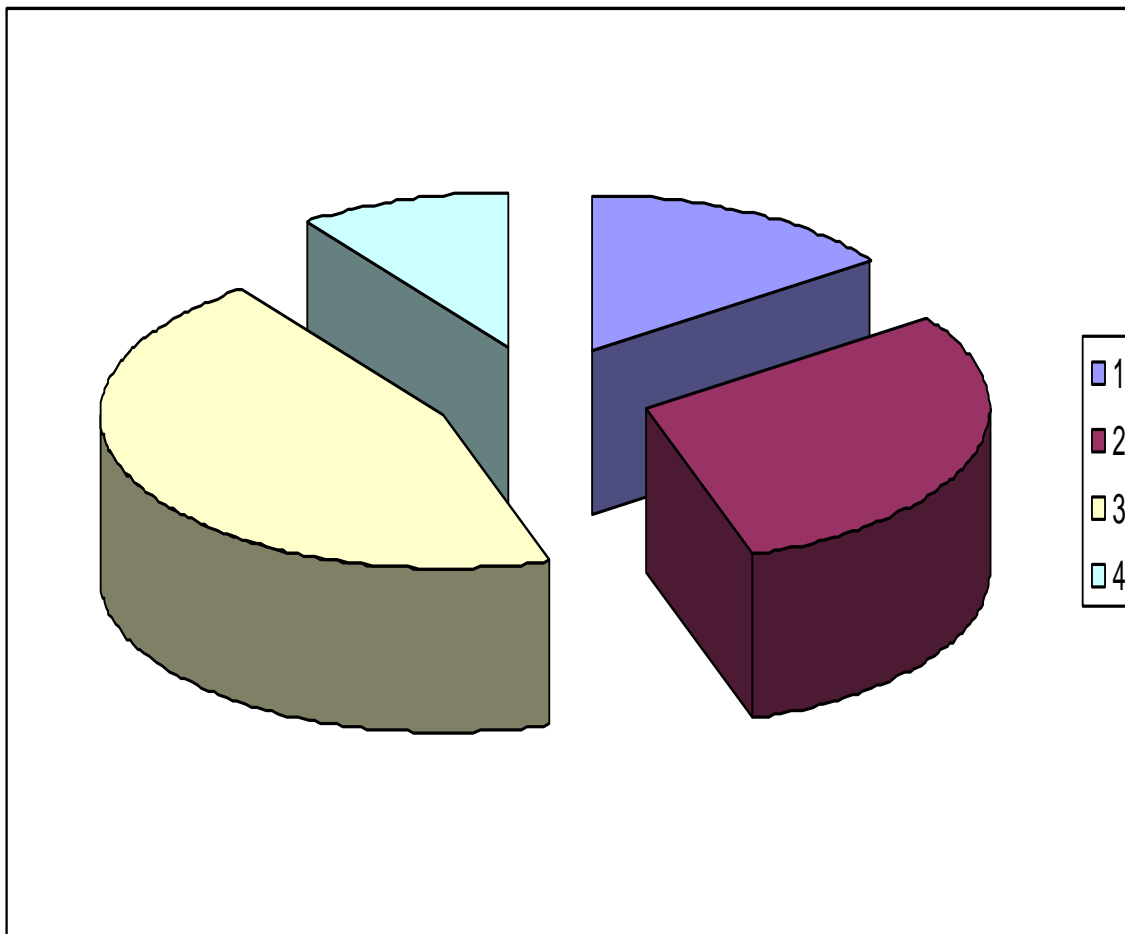
Lai to sekmētu, truškopības speciālistiem un trušu audzētājiem nepieciešama profesionālā izaugsme- apgūstot vajadzīgās zināšanas un iemaņas truškopībā. Tāpēc nepieciešamas ikgadējas apmācības. To saredzam sadarbībā ar LLKC Ozolniekos un citu reģionu LLKC, kur vienmēr esam raduši atbalstu. Mūsaprāt, atbalstot šīs pieredzes apmaiņas un mācību aktivitātes, būtu jāņem vērā **nozaru vajadzības**, ne tikai atsevišķas biedrības.

Turpmākā truškopības attīstībā jāorientējas galvenokārt uz kvalitatīvas jauntrušu gaļas ieguvi ar pēc iespējas lielāku ātraudzību, kautiznākumu un dzīvmasu no 3-4 mēnešus veciem dzīvniekiem, kā arī uz vaislas materiāla ražošanu un perspektīvā arī uz jaunu, Latvijas apstākļiem piemērotu trušu šķirņu veidošanu. Savukārt, lai nodrošinātu vietējo un ārējo tirgu ar kvalitatīvu trušu gaļu, jāpalielina komerciālo ganāmpulku skaits, tātad- jaunu novietņu celtniecība, kur nodarbosies ar trušu gaļas ražošanu.

Lai sasniegtu šos mērķus, Latvijas ciltsdarba speciālisti ir izstrādājuši un apstiprinājuši atbilstošajās institūcijās **Ciltsdarba programmu līdz 2016. gadam un tuvākai perspektīvai**, kurā noteikti sekojoši ciltsdarba mērķi un uzdevumi:

- saglabāt un pavairojot pārraudzībā esošo trušu šķirņu genofondu;
- palielināt tīršķirnes dzīvnieku skaitu un uzlabot to kvalitāti;
- vienotas šķirnes trušu selekcijas datu bāzes izveidošana un uzturēšana;
- jaunu šķirnes trušu saimniecību izveidošana un esošo pilnveidošana.

Selekcijas darbs līdz 2016. gadam tiks veikts ar sekojošām trušu šķirnēm

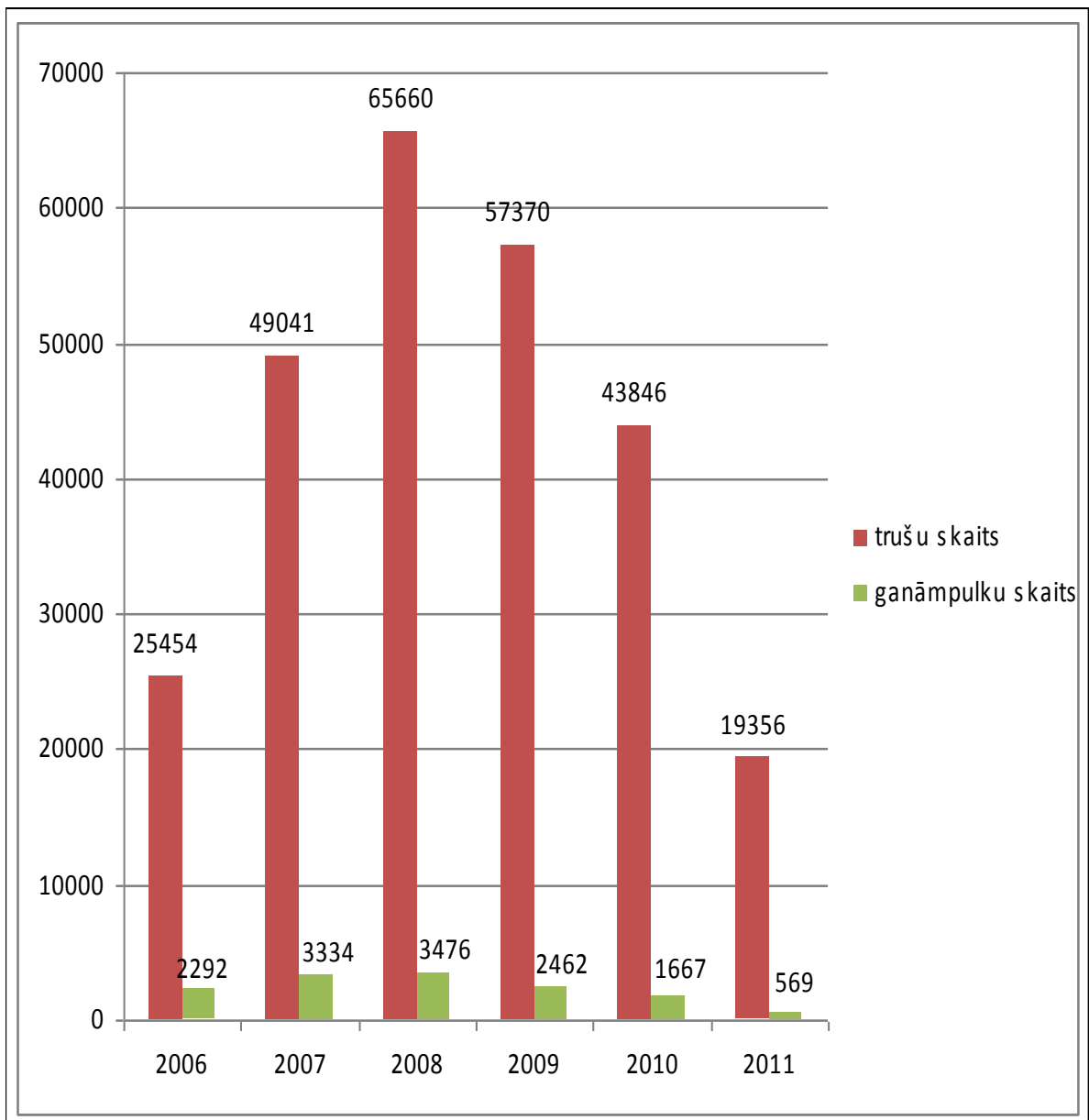

- 1- Jaunzēlandes sarkanais
- 2- Latvijas baltpiēris
- 3- Kalifornijas
- 4- Rex Castor

Pēc Valsts aģentūras „Lauksaimniecības Datu centrs” datiem par iepriekšējiem pieciem gadiem Latvijā ir sekojošs trušu un to ganāmpulku skaits:

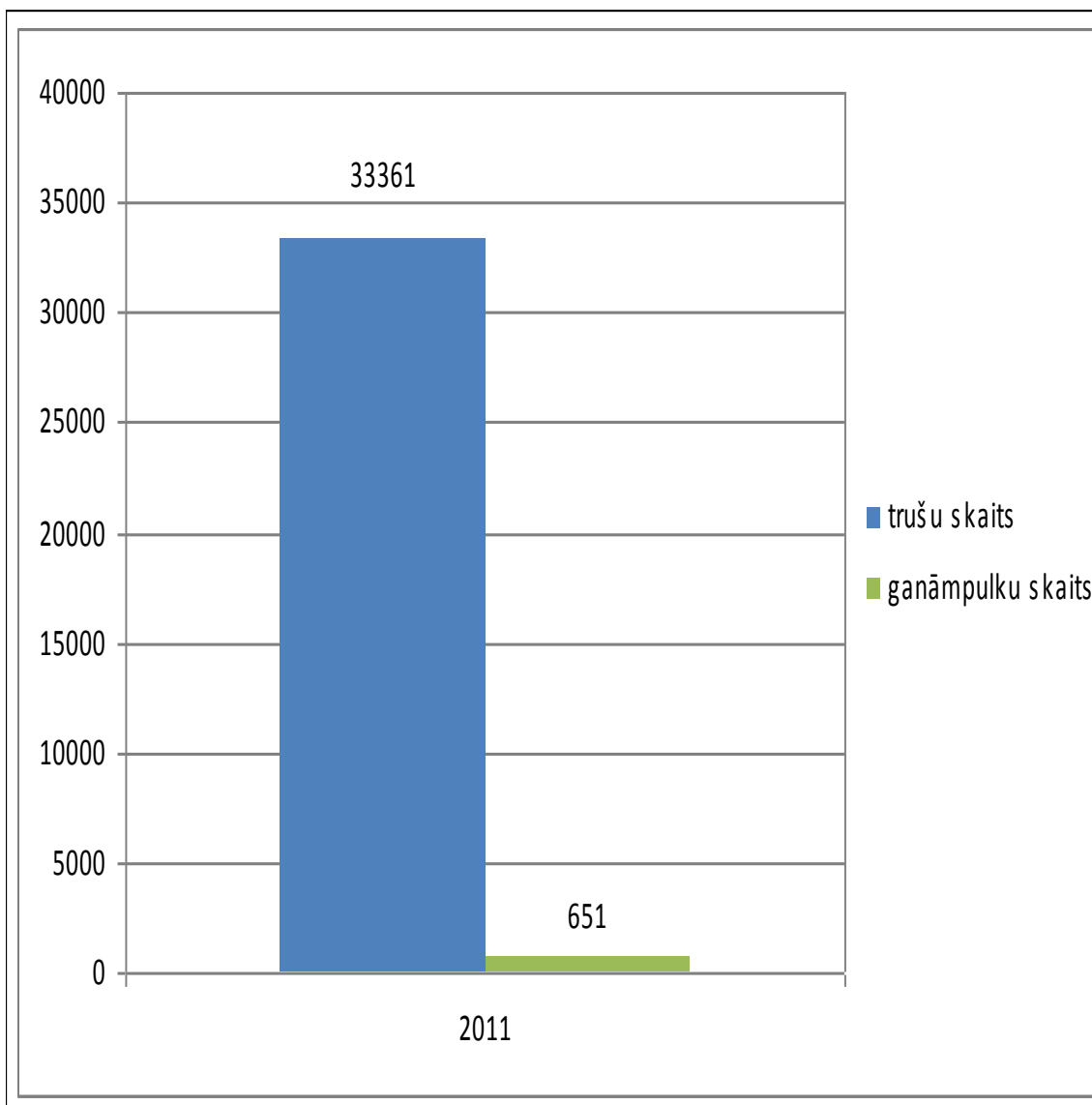
Šie skaitļi gan pilnībā neatspoguļo situāciju Latvijā, jo ne visi audzētāji nosūta deklarācijas Lauksaimniecības Datu centram. Apšaubāmi maz ganāmpulku kļuvis šogad, kopš deklarēšana notiek elektroniski un atgādinājuma vēstules vairs netiek izsūtītas.

Trušu un to ganāmpulku skaits Latvijā uz 1. janvāri iepriekšējos gados

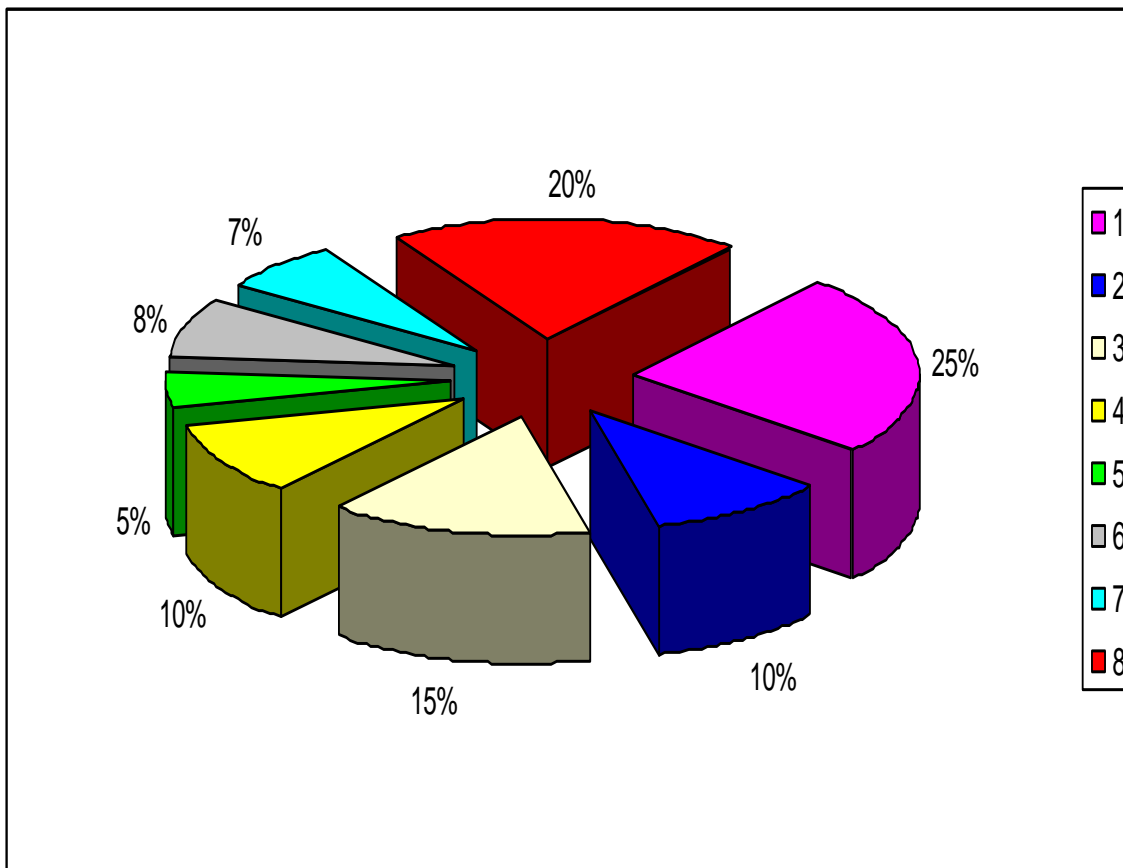

Uz šā gada 1. jūliju ganāmpulku skaits ir 651, trušu skaits tajos - 33361.

Trušu un to ganāmpulku skaits Latvijā uz 2011. gada 1. jūliju

Latvijā vairāk audzētās trušu šķirnes

- 1- Kalifornijas
- 2- Jaunzēlandes baltais
- 3- Vīnes trušu grupa
- 4- Čehu albīns
- 5- Jaunzēlandes sarkanais
- 6- Rex
- 7- Latvijas baltpieris
- 8- Citu šķirņu truši

Arī Latvijai ir svarīgi šogad EE Balatonalmadi konferencē paustie Dzīvnieku veselības un aizsardzības komisijas eksperta Dr. Hans-Joachima Šilles (Vācija) nozares ekspertu uzdevumi un darbības veidi. Ekspertu tiešs uzdevums ir uzklaustīt dzīvnieku audzētāju vajadzības un ierosinājumus. Ir jābūt kopējai Eiropas valstu nostājai dzīvnieku veselības un aizsardzības jomā.

2011. gadā miksematozes epidēmija trušiem konstatēta Čehijā, Slovākijā, Polijā un Ukrainā. Francijā konstatēts trušu mēris.

Latvijā paredzēta obligāta trušu vakcinācija pret hemorāģisko vīrusu un miksematozi. Taču ne visi neorganizētie trušu audzētāji saprot šīs vakcinācijas nepieciešamību un griežas pie veterināriem darbiniekiem tikai tad, kad dzīvnieki jau saslimuši, tā nodarot neatgriežamus zaudējumus saimniecībai.

Kopš 2000. gada Latvija ir pārstāvēta Eiropas sīkdzīvnieku audzētāju asociācijā(EE) kā balstiesīgs biedrs. Latvija kopš 2006. gada piedalījies Eiropas izstādēs un piedalīsies arī 2012. gada Eiropas sīkdzīvnieku izstādē Leipcigā, kur piedalīsies audzētāji ar 80-100 tūkstošs dzīvniekiem, t.sk. 8000 trušiem. Novērtējot Latvijas dalību EE, mūsu trušu audzētājiem piešķirts bezmaksas stands, lai varētu iepazīstināt ar mūsu valsti un popularizēt mūsu trušu šķirnes.

Ik gadus Latvijā notiek gan pavasara, gan rudens izstādes Rāmavā, Dabas muzejā, Skonto hallē u.c., kā arī novados.

Veterinārie noteikumi par piedalīšanos izstādē ir stingri un audzētājiem izmaksā dārgi. Latvijā **tikai 80 !** trušu audzētāji ir organizāciju biedri. Lai veicinātu audzētājus nodarboties ar truškopību, būtu nepieciešams valsts atbalsts obligātajām vakcinācijām organizētajiem trušu audzētājiem. Tas veicinātu arī zināšanu apguvi nozarē darbojošamies.

Truškopju sadarbība ar valsts institūcijām

Latvijas truškopības speciālisti strādāja Zemkopības Ministrijas darba grupās un piedalījās Ciltsdarba un dzīvnieku audzēšanas likuma apspriešanā, kā arī sekojošu jaunu Ministru kabineta noteikumu, kas izdoti saskaņā ar iepriekš minēto likumu, apspriešanā un izstrādē:

- Ministru kabineta 2011. gada 16. augusta noteikumi Nr.650 "Lauksaimniecības dzīvnieku, to ganāmpulku un novietņu reģistrēšanas kārtība un lauksaimniecības dzīvnieku apzīmēšanas kārtība";
- Ministru kabineta 2011. gada 16. augusta noteikumi Nr.648 „Noteikumi par valsts nodevu par ganāmpulku reģistrēšanu un zirga pases izsniegšanu” ;
- Ministru kabineta 2011. gada 16. augusta noteikumi Nr.649 „ Trušu un kažokzvēru pārraudzības kārtība”;
- Ministru kabineta 2011. gada 14. jūnija noteikumi Nr.447 „Noteikumi par šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanas saimniecības atbilstības kritērijiem un šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanas saimniecības statusa piešķiršanas un anulēšanas kārtību”;
- Ministru kabineta 2011. gada 21. jūnija noteikumi Nr.475 „Lauksaimniecības dzīvnieku šķirnes apstiprināšanas un reģistrācijas kārtība”;
- Ministru kabineta 2011. gada 5. jūlija noteikumi Nr.546 „Noteikumi par lauksaimniecības dzīvnieku vērtēšanas, pārraudzības, mākslīgās apsēklošanas, olšūnu un embriju transplantācijas sertifikāta izsniegšanas valsts nodevu;
- Ministru kabineta 2011. gada 12. jūlija noteikumi Nr. 566 „Kārtība, kādā apmāca fiziskās personas, kas veic lauksaimniecības dzīvnieku vērtēšanu, pārraudzību, mākslīgo apsēklošanu, olšūnu un embriju transplantāciju, un kārtība, kādā šīm personām izsniedz un anulē sertifikātus un apliecības”;
- Ministru kabineta 2011. gada 12.jūlija noteikumi Nr.567 „Noteikumi par šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku organizāciju atbilstības kritērijiem un šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzētāju organizācijas statusa piešķiršanas kārtību”.

Šo noteikumu radīšanā ieguldīts arī truškopības nozares speciālistu darbs.

Nozares speciālisti iesnieguši savus priekšlikumus arī valsts pārvaldes uzdevumu ietvaros sniegto maksas pakalpojumu izcenojumiem.

Tiek realizēta Šveices un Latvijas sadarbības programmas (2011.-2012. gadam) ar Šveices konfederācijas un Latvijas valsts atbalstu „Nabadzības riskam pakļautiem bērniem, jauniešiem un senioriem truškopja aroda apgūšanai” otrā daļa. Programmas mērķis ir mazināt sociāli ekonomiskās atšķirības un uzlabot iedzīvotāju dzīves kvalitāti.

Pēc Latvijas veterinārārstu biedrības datiem Latvijā ir 8 (astoņas) mājas kautuves un tikai viena sertificēta trušu kautuve Madonas novada „Sveķos”, kur iespējams kaut, gan konvencionāli, gan bioloģiski audzētus trušus. Nākotnē vēl viena šāda kautuve būtu nepieciešama Kurzemes vai Zemgales novadā.

Nozarē strādājošo darbības pilnveidošanai nepieciešams sekot līdzi novitātēm nozarē un regulāri piedalīties apmācībuursos nozarē- semināros un praktiskajās nodarbībās, ko piedāvā „Valsts lauku tīkls” un novadu LLKC sadarbībā ar nozares speciālistiem un LLU mācību spēkiem.

Kopumā stāvoklis nozarē, salīdzinot ar citām Eiropas valstīm, vērtējams cerīgi. Mums nav trušu slimību epidēmiju.

Mūsu sertificētie pārraugi-vērtētāji (eksperti) ir zinoši savā nozarē un kopā ar citiem Eiropas valstu speciālistiem strādā pie jauna šķirnes trušu Eiropas standarta sagatavošanas. Jāatzīmē, ka pašlaik nozarē strādā tikai četri sertificēti pārraugi- vērtētāji un viņu vidējais vecums pārsniedz 50 gadus. Tātad nopietni jāstrādā pie jaunu, zinošu un darboties gribošu speciālistu sagatavošanas.

Pašlaik tiek apgūta datorprogramma **Skirnestrusis2** trušu izcelsmes reģistrācijas sistēmas un ciltsdokumentācijas kārtošānai un datorprogramma **Rabis**, kas dod iespēju veikt ne tikai trušu identifikācijas un izcelsmes reģistrāciju, trušu un to produktivitātes vērtēšanu, bet arī noteikt selekcijas indeksu, ko izmanto dzīvnieka ciltsvērtības noteikšanai.

Kopsavilkums. Nozares problēmas un to risinājumi.

1. Eiropas un valsts atbalsts nepieciešams ciltsdarbam un tajā nodarbinātajiem, jo tas ir visas nozares attīstības pamatu pamats. Latvijā atbalsts truškopībā par ģenētiskās kvalitātes un produktivitātes novērtēšanu vaislas dzīvniekiem jāpalielina vismaz četras reizes. Trusis nav liels dzīvnieks, taču, kā zināms, no vienas trušu mātes gadā var iegūt **vismaz 44,59 kg** gaļas (kautsvarā). Atbalstam jāsedz vismaz 40% no izdevumiem par veterinārajiem, pārraudzības un vērtēšanas, un saimniecības apsekošanas pakalpojumiem.

Pēdējos trijos gados šķirnes saimniecību skaits valstī ir sekojošs:

2009. gads- 10 saimniecības, kopējā atbalsta summa – 360,00 –Ls;

2010. gads- 10 saimniecības, kopējā atbalsta summa - 300,00 -Ls;

2011. gads-11 saimniecības, kopējā atbalsta summa - 200,00 – Ls.

No atbalsta atteikušās četras saimniecības, jo dokumentu formēšanas izmaksas pārsniedz saņemamā atbalsta summu.

Zināms, ka Eiropā nozari dāsnīgi atbalsta zelta, sudraba un bronzas sponsori, un citi labvēļi. Tie ir – dzīvnieku barības un barības piedevu ražotāji, medikamentu ražotājfirmas u.c.

Ja pašreizējais valsts atbalsts ciltsdarbam truškopībā paredz vienreizēju maksājumu 1.10 Ls par vienu vaislas dzīvnieku, tad jau nākamajā gadā tam būtu jābūt vismaz 4.40 Ls par vienu vaislas dzīvnieku.

2. Trušu vakcinācija pret miksematozi un hemorāģiskā vīrusa slimību. Jāpanāk, lai vakcināciju veiktu ne tikai organizēto trušu audzētāju saimniecībās, bet visās saimniecībās, kur audzē šos dzīvniekus, tā mazinot iespēju šo slimību izplatībai un izslēdzot epidēmijas iespējas. Mūsuprāt, šeit nepieciešami arī PVD priekšlikumi.

Mūsu priekšlikumi šīs problēmas risināšanai- organizētajiem trušu audzētājiem jāpiemēro 50% atlaide vakcinācijām pret miksematozi un hemorāģiskā vīrusa slimību.

3. Nozarē strādājošo sertificēto pārraugu-vērtētāju vidējais vecums pārsniedz 50 gadus. Nepieciešams sagatavot jaunus speciālistus ar augstāko izglītību, taču pašlaik LLU nepiedāvā pat lekciju kursu šai nozarē.

Izglītības ministrijai nepieciešams risināt jautājumu par vismaz 10 jaunu speciālistu sagatavošanu šajā nozarē.

4. Nepieciešama vismaz viena kautuve Kurzemes vai Zemgales novadā, lai ērti varētu nodot gan konvenciāli gan bioloģiski audzētus dzīvus dzīvniekus kaušanai. Taču šeit nepieciešami kapitālieguldījumi.